

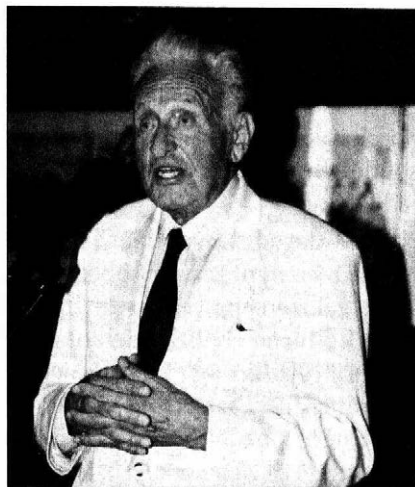
Devadesátiny prof. Jaroslava Krejčího

Před necelými pěti lety *Sociologický časopis* i *Czech Sociological Review* připomenuly 85. výročí narození prof. Jaroslava Krejčího, významného českého i světového společensko-vědního myslitele. Na prahu roku 2006 máme radostnou povinnost zaznamenat jeho blížící se devadesátiny spolu s konstatováním, že se jubilant těší dobrému zdraví a že v plné duševní svěžesti neustále pokračuje ve svém vědeckém díle.

Jaroslav Krejčí, emeritní profesor Lancasterské univerzity ve Velké Británii a ředitel Centra pro výzkum sociokulturního pluralismu Akademie věd České republiky vystudoval práva a habilitoval se v ekonomii v Praze. Svou odbornou životní dráhu začínal jako ekonom, demograf a statistik, který se podílel po druhé světové válce na prvních pokusech o vědecky založené ekonomické plánování. V druhé polovině čtyřicátých let působil také jako odborný asistent na státní Vysoké škole politické a sociální.

Pro svůj příklon k modernějším směrům ekonomického myšlení a jejich propagaci na půdě Národohospodářského ústavu Josefa Hlávky byl v padesátých letech 20. století komunistickým režimem vězněn. Po svém propuštění na počátku šedesátých let napsal do nově založeného *Sociologického časopisu* dvě originální studie k sociálně historické a sociologické teorii revolucí. V nich poprvé uplatnil širokou, až polyhistorickou erudici, kterou založil pilným studiem prací velkých teoretiků politické ekonomie, sociologie, obecné historie i filozofie a analýzy neměřitelných a zčásti metaekonomických faktorů ekonomického chování, nepostižitelných tradičními kvantitativními postupy moderní ekonomie. Podrobněji k tomu viz [Machonin 2002].

Po porážce Pražského jara 1968 a sovětské okupaci Československa odešel do exilu a desítky let strávil výzkumem a pedagogickým působením na Lancasterské univerzitě. Zde dále obohatil svůj pohled na společnost studiem a výukou religionistiky, etnologie a etnopolitiky, dějin a teorie lidských civilizací a kultur. Již na počátku sedmdesátých let publikoval knihu o sociální stratifikaci v Československu, založenou jak na ekonomických datech, tak na sekundární analýze dat uveřejněných v roce 1969 v knize *Československá společnost*, vydané v Bratislavě (Epocha), o něco později pak další dílo, věnované ekonomické a sociální struktuře rozděleného Německa. V letech exilu spolupracoval se zahraničním vedením Československé sociál-

© Archiv Sociologického nakladatelství

prof. PhDr. Jaroslav Krejčí

ní demokracie. Léta devadesátá minulého století trávil střídavě v Československu a Česku a ve Velké Británii. Patřil k těm exulantům, kteří považovali za samozřejmé rychlé navázání kontaktů s domovem a pokračování ve vědecké práci, týkající se společnosti rodné země. J. Krejčí vydal i některá ze svých stěžejních děl v čisté češtině, v dobrém slova smyslu obohacené zkušeností s používáním akademické angličtiny. Spolupracoval přitom na společných projektech s českými sociology a mj. publikoval společně s autorem medailonu knihu o Československu 1918–1992. Ujal se řízení pracoviště Akademie věd ČR, které se aktivně zabývá problematikou sociokulturního pluralismu se zvláštním zřetelem k otázkám lidských práv a etické problematiky soudobého světa. Pokračoval ve svém působení v Národohospodářském ústavu Josefa Hlávky.

V devadesátých letech i na počátku nového století zahájil novou etapu úsilí o výstavbu syntetizující obecně sociologické a sociálně historické teorie a metodologie, založené na velké sumě poznatků o dějinách a stavu reálných společností různých kulturně civilizačních okruhů. Doplnil a završil své práce na komplexně pojaté teorii revolucí a k úžasu všech odborníků již v roce 2002 publikoval své prozatím vrcholné dílo *Postižitelné proudy dějin* (Praha, Sociologické nakladatelství 2002), jež jen o něco později vyšlo i v angličtině pod názvem *The Paths of Civilization. Understanding the Currents of History* (Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan 2004). *Sociologický časopis* recenzoval český originál ve dvou textech [Musil 2005 a Machonin 2005]. V této knize prof. Krejčí usiluje o mnohem komplexnější, oborově integrovanější, relativističtější, přesnější, a proto i realističtější pohled na vývoj soudobých lidských společností, než jaký přinesly jednostranné teorie minulého období. Je to pohled, který nemůže nechat lhostejným žádného zasvěceného zájemce o společenské vědy a o další osudy lidstva.

Dílo Jaroslava Krejčího je mimořádné co do rozsahu (počet vydaných titulů jeho prací se blíží ke stovce), všestrannosti i co do značné míry naplněných obecně teoretických i metodologických ambicí. (Částečný vhled do jeho skladby umožňuje přiložená výběrová bibliografie jeho nejvýznamnějších prací.) Nelze než před ním smeknout a jeho autorovi popřát i do dalších let hodně zdraví a tvůrčích sil.

Pavel Machonin

Výběrová bibliografie nejvýznamnějších prací J. Krejčího

Důchodové rozvrstvení. Praha: Dělnické nakladatelství 1947.

Social Change and Stratification in Postwar Czechoslovakia. London: Macmillan, New York: Columbia University Press 1972.

Social Structure in Divided Germany. London: Croom Helm 1976.

Ethnic and Political Nations in Europe (s V. Velímským). London: Croom Helm, New York: St. Martin's Press 1981.

National Income and Outlay in Czechoslovakia, Poland and Yugoslavia. New York: St. Martin's Press 1982.

- Czechoslovakia at the Crossroad of European History*. London, New York: I.B. Tauris 1990.
- Dějiny a revoluce*. Praha: Naše vojsko 1992.
- Civilizace Asie a Blízkého východu, náboženství a politika v souhře a střetání*. Praha: Karolinum 1993.
- Great Revolutions Compared. The Outline of a Theory*. New York, London, Toronto: Harvester Wheatsheaf 1994.
- Czechoslovakia 1918–1992, a Laboratory for Social Change* (s P. Machoninem). Basingstoke: Macmillan, New York: St. Martin's Press 1996.
- Lidský úděl a jeho proměnlivá tvář. Duchovní základy civilizační plurality*. Praha: Karolinum 1996.
- Postižitelné proudy dějin*. Praha: SLON 2002.
- The Paths of Civilization. Understanding the Currents of History*. Houndmills, Basingstoke, Hampshire, New York: Palgrave Macmillan 2004.

Literatura

- Machonin, P. 2002. „From Economic Planning to ‚Historical Social Science‘: Professor Jaroslav Krejčí at 85.“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 38 (3): 398–400.
- Machonin, P. 2005. „K dílu profesora Jaroslava Krejčího ‚Postižitelné proudy dějin‘.“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 41 (1): 154–156.
- Musil, J. 2005. „Jaroslav Krejčí: Postižitelné proudy dějin.“ *Sociologický časopis/Czech Sociological Review* 41 (1): 151–154.

Dana Hamplová, Petra Šalamounová, Gabriela Šamanová (eds.)

Životní cyklus – sociologické a demografické perspektivy

Kniha se věnuje problematice životního cyklu se zvláštním důrazem na rodinu a její postavení v různých fázích lidského života. Od předchozích prací na toto téma se liší důrazem na demografický a ekonomický aspekt, kombinací kvantitativní a kvalitativní metodologie a zahrnutím témat, která dosud nebyla v popředí zájmu. Zvýšená pozornost patří i „nestandardním“ životním drahám.

Publikace se snaží postihnout vývoj moderní rodiny a upřesnit její funkci pro moderního člověka v širším teoretickém rámci.

Je rozdělena do několika celků a pokrývá životní cyklus od hledání partnera a odchodu od rodičů, formování vlastní rodiny, popřípadě rozpadů manželských či partnerských svazků až po stáří a s ním spojená témata.

Sociologický ústav Akademie věd České republiky, Praha 2006.

Distribuce: Tiskové a ediční oddělení Sociologického ústavu AV ČR, Jilská 1, 110 00 Praha 1, tel.: 222 221 761, fax: 222 220 143, e-mail:

Eva.Strnadova@soc.cas.cz

Cena publikace je 262,- Kč + poštovné a balné, 307 s.

Další informace o publikacích vydaných v Sociologickém ústavu AV ČR:

<http://www.soc.cas.cz/>